

FACTSHEET

Kinderporno

Laatste update: januari 2020

Auteur: mr. S.R. de Gruijl

Inleiding

Sinds de komst van internet is het relatief gemakkelijk om beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen te vinden en uit te wisselen. Nieuwe media maken het mogelijk om via sociale media, chatsites en games contact te leggen met een kind, met als doel het kind te misbruiken. De afgelopen twintig jaar is het Meldpunt Kinderporno op Internet actief om de steeds grotere hoeveelheid beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen op internet en andere vormen van online kindermisbruik tegen te gaan.

Definitie & Wetgeving De term 'kinderporno' doet geen recht aan de ernst van de situatie en het slachtofferschap. Daarom spreekt het EOKM zoveel mogelijk over 'beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen' of 'op beeld vastgelegd seksueel misbruik van minderjarigen'.

Onder beelden van seksueel misbruik van minderjarigen worden afbeeldingen en video's verstaan waarop seksuele gedragingen te zien zijn, waarbij iemand is betrokken die kennelijk de leeftijd van achttien jaar nog niet heeft bereikt. Afbeeldingen worden aangemerkt als kinderporno als er sprake is van een expliciete seksuele houding, als er seksuele handelingen worden getoond, of als een minderjarige zich in een zodanige houding of omgeving bevindt waardoor de afbeelding een onmiskenbaar seksuele strekking heeft. Virtueel materiaal kan hier ook onder vallen. Daarnaast kan sprake zijn van nudistische afbeeldingen van minderjarigen. Deze beelden zijn niet strafbaar wanneer deze opgenomen zijn in de huiselijke sfeer van een minderjarige of in een veilige, niet onnatuurlijke omgeving voor de minderjarige waarbinnen naturisme en nudisme normaal zijn.¹

Het bezitten, vervaardigen, verspreiden, invoeren, doorvoeren, uitvoeren, openlijk tentoonstellen van, betrokken zijn met en toegang verschaffen tot kinderpornografie is strafbaar gesteld in artikel 240b Sr van het Wetboek van Strafrecht. Sinds 1 januari 2010 is het tevens verboden zich toegang te verschaffen tot kinderporno, bijvoorbeeld door een hyperlink aan te klikken waarvan men weet of kan vermoeden dat die daar toe leidt. Het is namelijk ook mogelijk beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen te bekijken zonder dit op de computer op te slaan.

¹ Zie §2.3b Aanwijzing kinderpornografie (2016A005).

Sinds 1 januari 2010 is het voorstellen van een ontmoeting met seksueel oogmerk met een persoon onder de 16 jaar strafbaar gesteld. Hierbij moet wel sprake zijn van handelingen die de ontmoeting concretiseren. *Grooming* kan gepaard gaan met andere delicten, bijvoorbeeld het vervaardigen van kinderporno. zie factsheet '*grooming*'.

In de factsheet 'Wetgeving, opsporing, vervolging' wordt uitgebreid ingegaan op de wetgeving omtrent kinderporno, en wat juridisch gezien onder de definitie van kinderporno geschaard kan worden.

Geschiedenis²

Met de uitvinding van de fotografie in 1839 werd het mogelijk om de werkelijkheid vast te leggen. Zo werd het ook mogelijk om beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen te vervaardigen. Dit gebeurde in die tijd nog op zeer kleine schaal. Pornografie werd gezien als een privékwesitie en men vond dat de overheid zich over dit onderwerp terughoudend diende op te stellen. Na verloop van tijd ontstond toch de behoefte de zedelijkheidswetgeving meer te reguleren. Tegelijk met de inwerkingtreding van het (Nederlandse) Wetboek van Strafrecht in 1886, werd het in voorraad hebben, de verspreiding en openlijke tentoonstelling van kinderpornografie in artikel 240 Sr strafbaar gesteld.

In de jaren zestig, ten tijde van de seksuele revolutie, brak een periode aan waarin seksueel contact tussen volwassenen en kinderen niet zonder meer werd afgewezen. De overheid stelde zich terughoudend op met betrekking tot beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen. Er werden in die tijd veel kinderpornotijdschriften geproduceerd, die verkrijgbaar waren in seksshops of via de post.

Vanaf de jaren tachtig vond er een mentaliteitsverandering plaats. Vanuit de vrouwenbeweging werd bijvoorbeeld gewezen op de schadelijke effecten van pornografisch materiaal. Ook vanuit politie en justitie werd er op gewezen dat de productie van kinderpornografie vaak gepaard ging met seksueel misbruik van kinderen. In 1985 werd een nieuw wetsvoorstel aangenomen waarin het vervaardigen, verspreiden en bezitten van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen strafbaar werd gesteld.

² Jan-Jaap Oerlemans, "Opsporing en bestrijding van kinderpornografie op internet", 2008.

Verspreiding

Beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen kon in de jaren tachtig voor het eerst relatief gemakkelijk in huiselijke omgeving vervaardigd en gekopieerd worden door de ontwikkeling van de videocamera voor persoonlijk gebruik.

De distributie werd echter gelimiteerd doordat de kopieën van de films in kwaliteit verminderde. Met de introductie van de digitale camera in de jaren negentig is dit veranderd. Digitale kopieën zijn van even goede kwaliteit als het origineel en gemakkelijker te maken.

De opkomst van het internet in de jaren negentig heeft de grootste impact gehad op de beschikbaarheid van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen. De laatste jaren heeft het internet zich snel ontwikkeld. Snellere verbindingen en vergroting van de opslagcapaciteit maken het zoeken naar en verspreiden van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen gemakkelijker dan ooit. Tevens bieden de webcam en de mogelijkheid tot *livestreaming* vandaag de dag meer mogelijkheden voor het vervaardigen van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen. Daarnaast wordt het TOR netwerk, waarmee men (bijna) anoniem kan surfen op het *Dark Web*, steeds meer gebruikt door mensen die illegaal beeldmateriaal zoeken of willen uitwisselen. Voorheen hadden bezitters van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen een collectie van bijvoorbeeld tientallen en soms honderden foto's. Nu worden regelmatig collecties van miljoenen bestanden aangetroffen door de politie.

Kinderporno in Nederland Het Meldpunt Kinderporno heeft in de afgelopen jaren een flinke stijging in het aantal meldingen van kinderporno geconstateerd. Zo behandelde het Meldpunt in 2005 nog 8185 meldingen. Twaalf jaar later, in 2017, waren dat er 154.897, een stijging van 35% vergelen met 2016.³ Uit de statistieken van INHOPE, het netwerk van meldpunten wereldwijd, bleek in 2017 dat 19% van alle door de meldpunten geïdentificeerde beelden van seksueel misbruik van minderjarigen gehost stond in Nederland. Nederland staat daarmee op de tweede plaats in de top 10 van landen waar de meeste kinderporno gehost staat ter wereld en binnen Europa zelfs op de eerste plaats.⁴ Dit betekent niet dat in Nederland relatief veel beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen wordt geproduceerd of uitgewisseld.

³ Expertisebureau Online Kindermisbruik, "Jaarverslag 2017", 2018, p. 6.

⁴ Zie <http://inhope.org/tns/resources/statistics-and-infographics/statistics-and-infographics-2017.aspx>.

Het is waarschijnlijk een logisch gevolg van de vergevorderde digitale infrastructuur en het grote aantal datacenters in Nederland.

Beleid

De Richtlijn en de Aanwijzing kinderpornografie van het Openbaar Ministerie nemen tot uitgangspunt dat zowel het kind dat direct bij de vervaardiging van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen betrokken is, als het kind in het algemeen, beschermd dient te worden. Daarmee wordt bedoeld dat kinderen moeten worden beschermd tegen beeldmateriaal dat seksueel misbruik suggereert (ook als het gaat om kindererotica), tegen gedrag dat kan worden gebruikt om kinderen aan te moedigen of te verleiden om deel te nemen aan seksueel gedrag en tegen gedrag dat deel kan uit gaan maken van een subcultuur die seksueel misbruik van kinderen bevordert. Met dit laatste doelt

het OM ook op virtuele kinderporno, die de suggestie zou kunnen wekken dat seksueel contact tussen minderjarigen en volwassenen normaal is. Hiermee verwijst het OM naar de wetsgeschiedenis van artikel 240b Sr.⁵ Het Openbaar Ministerie stelt dat bij de opsporing en vervolging van kinderporno de focus primair gericht moet zijn op de identificatie van slachtoffers, daders van seksueel misbruik en de productie van kinderpornografisch beeldmateriaal. Bezit van beeldmateriaal van seksueel misbruik van minderjarigen (en kindererotica) kan dienen als opsporingsindicatie voor mogelijk misbruik en productie, daarom worden ook downloaders (verzamelaars) aangepakt. Zij kunnen leiden naar de producenten.

⁵ Zie Kamerstukken II 2001/02, 27 445, nr. 6.